EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 20.10.2004
KOM(2004) 701 lõplik

KOMISJONI TEATIS
NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Valmisolekust ja tagajärgede ohjamisest terrorismivastases võitluses

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS 3

2. KODANIKUKAITSE RAAMISTIK 3

2.1. Ühenduse kodanikukaitse mehhanism 3

2.2. Valmisoleku suurendamine koolituse ja simulatsiooniharjutuste abil 4

2.3. Võimaluste kindlakstegemine ja hindamine 5

3. TERVISEKAITSE 6

3.1. Väljakutse 6

3.2. Koostöö terviseohutuse valdkonnas 6

3.3. Ohuteadlikkus, juhtimis- ja kontrollikord: teabevahetuse, konsultatsiooni ja koostöö mehhanism 6

3.4. Jälgimine ja avastamine: Seire, avastamise ja tuvastamise võime 7

3.5. Reaktsioon ja taastumine: Ravimivarude ja tervishoiuteenuste andmebaas ning ravimite, spetsialistide, muude meditsiiniliste toodete ja infrastruktuuri soetamise kord 7

3.6. Ennetamine ja kaitse: Mõjurite liikumise keelamine ja bioloogiline ohutus 8

3.7. Valmisoleku ja reaktsiooni tõhustamine 9

3.8. Rahvusvaheline koostöö 9

4. ÜHENDUSE KIIRHOIATUSSÜSTEEMI VÕRGUSTIKUD 10

4.1. Olemasolevad komisjoni hädaolukordade kiirhoiatussüsteemid 10

4.2. Komisjoni poolt juhitavate hädaolukorra süsteemide koondamine 10

4.3. Euroopa Liidu õiguskaitse võrk 11

4.4. Euroopa Liidu kriitilise infrastruktuuri hoiatusteabe võrk 11

TEHNILISED LISAD 12

1. SISSEJUHATUS

2004. aastal palus Euroopa Ülemkogu komisjonil ja nõukogul hinnata liikmesriikide võimalusi hoida ära terrorirünnakud ja tulla nendega toime ning suurendada senist koostööd kodanikukaitse valdkonnas. Käesolev teatis annab ülevaate komisjoni poolt läbiviidavatest meetmetest ning teeb ettepaneku lisameetmete osas, millega tugevdada olemasolevaid vahendeid ning jääda Euroopa Ülemkogu poolt antud volituste piiresse.

2. KODANIKUKAITSE RAAMISTIK

2.1. Ühenduse kodanikukaitse mehhanism

Vastastikune abi ja ühine tegevus on terrorirünnaku korral nii poliitiline kohustus kui ka praktiline vajadus. Terrorirünnakud võivad nõuda mitmete erinevate reageerimisrühmade kaasamist – traditsioonilistest kodanikukaitse võimalustest keerukamate tehniliste ja teaduslike ressurssideni. Terrorirünnakute tagajärgedega tegelemiseks vajalikud võimalused võivad vabalt ületada mõjutatava riigi võimalusi. Vaid solidaarsusel põhinev ühine tegevus võib tagada õigeaegse ja adekvaatse vastuse *kõigile* terrorirünnakutele.

Omalt poolt on komisjon valmis aitama liikmesriike nende solidaarsuskohustuse rakendamisel ühenduse kodanikukaitse mehhanismi abil. 2001. aasta oktoobris loodud mehhanism on kiiresti arenenud Euroopa kodanikukaitsealase koostöö põhivahendiks. Osalemine mehhanismis on kasvanud 30 riigini (EL-25, Bulgaaria, Rumeenia, Island, Liechtenstein ja Norra), kusjuures teised riigid näitavad üles huvi mehhanismiga liituda. Komisjon on töötanud tihedas koostöös liikmesriikidega arendamaks välja rida tegevusi ja vahendeid, mille eesmärgiks on valmisoleku suurendamine ning vastastikuse abi soodustamine suure katastroofi puhul. Mis kõige olulisem, mehhanism, mille poole võib pöörduda iga katastroofi ohvriks langenud riik, on nüüd mitmetes hädaolukordades reaalajas abi andnud, mis võimaldab saada kogemusi ning õppida tehtud vigadest.

Katastroofi korral võivad mõjutatud riigi ametiasutused esitada abitaotluse järelevalve- ja teabekeskusele, mis edastab taotluse viivitamata oma siseriiklike kontaktpunktide võrgustikule. Seejärel oleneb see üksikutest riikidest, kas neil on võimalik abi pakkuda. Järelevalve- ja teabekeskus kogub vastused ning taotlejariik võib valida võimaluste vahel, mida ta vajab oma võimaluste täiendamiseks. Lisaks võib järelevalve- ja teabekeskus pakkuda ka tehnilist tuge ning saata väikseid ekspertgruppe abi koordineerima või ametiasutuste või rahvusvaheliste organisatsioonidega suhtlema.

Järelevalve- ja teabekeskus kogub ka hädaolukorra ajal kinnitatud teavet ning võimaldab kõikidele osalevatele riikidele aktuaalset teavet. 2004. aastal rakendatakse spetsiaalset side- ja teabesüsteemi (CECIS) tagamaks hädaolukorras veelgi tõhusam teabevoog.

Tänaseni on järelevalve- ja teabekeskus koordineerinud Euroopa kodanikukaitse abi mitmetes loodus- ja inimese poolt tekitatud katastroofides. Viimasel kahel aastal on enam kui 10 erinevat riiki saanud kasu mehhanismi abil koordineeritavast Euroopa kodanikukaitse abist. Järelevalve- ja teabekeskus abil pakutava abi liigid katavad suurt hulka traditsioonilisi kodanikukaitse tegevusi – sealhulgas tuletõrjet, meditsiiniabi, otsingu- ja päästetöid – kuid ka spetsialiseeritumaid vahendeid ja ekspertiisi. Samalaadset abi võimaldatakse taotluse korral

ka terrorirünnaku puhul. EL-ülese koostöö lisandväärtust saab realiseerida, kui katastroofi ulatus on selline, et see ületab siseriiklikud võimalused, hoolimata sellest, kas tegemist on looduskatastroofi, tehnoloogilise õnnetuse või terroriohuga.

25. märtsil 2004. aastal, samal päeval kui Euroopa Ülemkogu võttis vastu solidaarsusdeklaratsiooni, avaldas komisjon oma kavatsuse ja kohustumuse tugevdada veelgi ühenduse kodanikukaitse mehhanismi. Teatis kodanikukaitsevõime tugevdamise kohta ELs tegi kindlaks järgmised täiustamist vajavad valdkonnad:

- tugevam koordinatsioon ja teabevahetus;
- tehnilise varustuse koostalitlusvõime, sealhulgas tsiviilsõjaväeline koostalitlusvõime;
- päästemeeskondade ühised ametitunnused Euroopa solidaarsuse nähtavuse suurendamiseks;
- vahendite leidmine varustuse ja meeskondade transportimise rahastamiseks katastroofi korral.

Komisjon on pühendunud vastastikuse abi süsteemi edasisele täiustamisele nendes raamides. Kuid tõhusaks toimimiseks on iga ettepaneku puhul vaja liikmesriikide täielikku toetust.

2.2. Valmisoleku suurendamine koolituse ja simulatsiooniharjutuste abil

Koolitus on hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise nurgakivi. Euroopa tasandil on ühenduse kodanikukaitse mehhanism investeerinud olulise hulga jõupingutusi siseriiklike ekspertide ja meeskonnajuhtide koolitusprogrammide kujundamisse ja rakendamisse. Käesolev programm koosneb praegu kolmest osast: kursused, simulatsiooniharjutused ja ekspertsüsteemide vahetus.

Koolituskursuste sihtrühmaks on siseriiklikud meeskonnajuhid, kontaktametnikud, tehnilised, hindamis- ja koordinatsioonieksperdid, kes sobivad osalema Euroopa abimissioonidel väljaspool nende endi riiki. Koolituskava on hoolikalt välja arendatud hõlmamaks kõiki teadmisi ja oskusi, mida on vaja tõhusa panuse andmiseks sellistel abimissioonidel. Kursused, mis kestavad üks nädal, julgustavad osalejatevahelist suhtlemist teabe ja teadmistevahetuse edendamiseks teiste riikide kodanikukaitse lähenemiste kohta.

Koolituskursuste esimene tsükkel on edukalt lõpetatud. Koolitatud on enam kui 200 siseriiklikku eksperti ja meeskonnajuhti. Komisjon jätkab ning võimaluse korral tõhustab oma jõupingutusi selles valdkonnas. Teine koolitustsükkel algas 2004. aasta septembris.

Lisaks kavatseb komisjon korraldada valitud teemade erikursused. Need hõlmavad tõenäoliselt koolitust sellistel terrorirünnakutega seotud teemadel nagu ohvrite ja päästjate psühholoogiline ja psühhosotsiaalne järelhoole, tegutsemine saastatud keskkonnas jne. Simulatsiooniharjutused on olulised tegemaks kindlaks ja hoidmaks töös tõhusat ja tulemuslikku reageerimissüsteemi, mis on võimeline tegelema avalikku korda ähvardavate ohtudega. Need võimaldavad esimestel reageerijatel rakendada oma oskusi reaalses stsenaariumis ning luua õppimisolukordi sellisel raskustasemel, mida ei ole võimalik saavutada koolituskursusel. Süsteemi eest vastutajate jaoks on need unikaalseks võimaluseks testida ja hinnata protseduure, teha kindlaks probleeme ning õppida eelnevatest kogemustest.

Euroopa tasandil on komisjon alates aastast 2002 rahastanud 8 suurema simulatsiooniharjutuse korraldamist, mis on kaasanud meeskondi ja eksperte mitmetest liikmesriikidest. Neid harjutusi viiakse läbi ühenduse mehhanismi raamistikus.

Kolm harjutust olid spetsiaalselt kujundatud terroristlike stsenaariumide jaoks: Euratoxi harjutus (Prantsusmaa) 2002. aasta oktoobris, harjutus „Ühine eesmärk" (Taani) 2002. aasta oktoobris ja EL reageerimisharjutus (Belgia) 2003. aasta jaanuaris.

Ekspertsüsteemide vahetuse raames võivad siseriiklikud eksperdid piiratud aja teistes liikmesriikides töötada. Süsteem on loodud teadmiste ja ekspertiisi jagamiseks ning tagamaks liikmesriikidele võimalust kasutada ära ühist teadmistebaasi.

2.3. Võimaluste kindlakstegemine ja hindamine

Terroristid jätkavad meie nõrkuste paljastamist ja ärakasutamist. Kui ennetus- ja hoiatusmeetmed ei toimi ning toimuvad rünnakud, võib ainult hästiorganiseeritud ja tõhus reageerimissüsteem tagada kiire tagasipöördumise normaalse olukorra juurde. See vajab suurendatud rõhuasetust terrorisündmusteks valmisolekule kõikidel tasanditel. Vastuseks sellele on Euroopa Komisjon arendanud välja rea tegevusi ning vahendeid, mille eesmärgiks on teha kindlaks ja hinnata Euroopa tasandil abi jaoks võimaliku kodanikukaitse võimalusi.

Üks viis suurendada valmisolekut on teabe kogumine. Usaldusväärsed ja üksikasjalikud andmed Euroopa tasandil abi jaoks võimalike vahendite ja suutlikkuse kohta aitavad kaasa planeerimisele ning võivad pikemas perspektiivis tagada piiratud ressursside ratsionaalsema kasutuse. Nõukogu otsus, millega kehtestatakse ühenduse mehhanism, tunnustas seda vajadust ning nõudis liikmesriikidelt teha ühenduse mehhanismi jaoks kättesaadavaks teave kodanikukaitse meeskondade ja ekspertide kohta. Liikmesriikidelt saadud teave on sisestatud komisjoni peetavasse kodanikukaitse andmebaasi. Ülalmainitud kodanikukaitsevõime tugevdamist ELs käsitlev komisjoni teatis selgitas välja rea teabelünki ning kutsus liikmesriike üles andma parema planeerituse ja valmisoleku võimaldamiseks üksikasjalikumat teavet.

2003. aastal volitati ELi Sõjalist Komiteed looma andmebaasi sõjaliste vahendite ja võimaluste kohta, mis on olulised tsiviilelanikkonna kaitsmiseks terroristlike rünnakute mõjude, sealhulgas keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuuma-(KBRT)rünnakute vastu. Aastal 2004 tehti sõjalise andmebaasi sisu kättesaadavaks ühenduse mehhanismi jaoks eesmärgiga suurendada selle üldist reageerimissuutlikkust.

Vastusena juuni Euroopa Ülemkogu poolt antud volitustele on komisjon algatanud uue protsessi, mis on loodud hindamaks kodanikukaitse võimalusi, mis on kasutatavad Euroopa tasandil eesmärgiga aidata riike, mida on mõjutanud suur terrorirünnak. See harjutus pole mõeldud reaalse pildi loomiseks kõikidest riiklikest kodanikukaitseressurssidest, mis on osalevates riikides kasutatavad, vaid keskendub konkreetselt vahenditele ja võimalustele, mis võidakse teha kättesaadavaks teiste riikide abistamiseks suure terrorirünnaku korral.

Komisjon on võtnud stsenaariumipõhise lähenemise tegemaks kindlaks nii ELi tasandil vajadust abi järele kui ka selliste abimissioonide jaoks saadaolevaid ressursse. Siseriiklike ekspertide abiga kujundas komisjon piiratud arvu stsenaariume terroristlikele rünnakutele reageerimise osas. Stsenaariumide põhjal on komisjon loonud koondnimekirja kodanikukaitsevahenditest ja -võimalustest, mis on mõeldud suurte terroristlike rünnakute tagajärgedega tegelemiseks Euroopas. Koostati kõikehõlmav küsimustik, mis keskendus nii

kvantitatiivsele kui ka kvalitatiivsele teabele, ning 17. augustil 2004 paluti 30 ühenduse mehhanismis osaleval riigil anda teavet kodanikukaitsealase abi kohta, mida nemad iga stsenaariumi puhul suudaksid pakkuda. Samal ajal on ELi sõjaline personal alustanud koondnimekirja ja komisjoni poolt koostatud küsimustiku põhjal sõjalise andmebaasi ajakohastamist.

Pärast teabe saamist ühendab komisjon informatsiooni ning hakkab koostama ELi piiratud avaldamiseks mõeldud aruannet, milles hinnatakse suure terrorirünnaku poolt mõjutatud riikide Euroopa tasandil abistamise võimalusi. See aruanne esitatakse detsembris Euroopa Ülemkogule. Aruanne võib olla Euroopa Liidu ja liikmesriikide jaoks unikaalseks poliitiliseks vahendiks, mis võimaldab neil veelgi tugevdada kodanikukaitse raamistikku Euroopas ning ühendada endale võetud ühiseid kohustusi.

Senini on vaid mõned liikmesriigid asjakohase teabega vastanud. Kui liit tahab saada täpset pilti oma reageerimisvõimalustest ning arendada edasi oma võimet täita oma ühiskohustusi, peavad kõik liikmesriigid täies mahus osalema.

3. TERVISEKAITSE

3.1. Väljakutse

Intsidendid ja terroristlikud rünnakud, milles kasutatakse lõhkeaineid, keemilisi, bioloogilisi ja keemilisi aineid, võivad olla tohutut kahju tekitavad ja kulukad isegi siis, kui nad ei tapa või vigasta või kaasa „piiramatu katastroofi" aineid, nagu seda on rõuged, mis jätkavad tõhusate vastumeetmete rakendamata jätmisel levimist. Tervise valdkonna tegevuse eesmärgiks on katta terve tegevuste ulatus, alates riskianalüüsist, mida tehakse bioloogiliste, keemiliste või radioaktiivsete mõjurite esinemise kindlakstegemise või välistamise abil pakkides, keskkonnaosakondades või inimestel, loomadel või taimedel; kuni riskialase teabe vahendamisest tervisekaitseametkondade, tervisekaitseametnike ja avalikkuse vahel kuni riskijuhtimiseni, mis hõlmab selliste vastumeetmete kasutuselevõtmist või kohaldamist, mille hulgas on reisisoovitused, läbivaatused ja kontaktide jälgimine, vaktsineerimine, terapeutika ja ravi haldamine, saastest vabastamine, massiliselt vigastatute tähtsuse järgi jaotamine, isolatsioon, karantiin, ruumide ja liikumise tõkestamine ning jäätmete kõrvaldamine.

3.2. Koostöö terviseohutuse valdkonnas

Liikmesriigid ja komisjon teevad koostööd tagamaks adekvaatset võimet ja võimalusi suurendada valmisolekut ja reageerimisvõimet tervishoiusektoris mis tahes intsidendi puhul, olenemata selle päritolust. 2001. aasta novembris leppisid nad kokku terviseohutusalases programmis, mis on olnud komisjoni 2. juuni 2003. aasta teatise KOM(2003) 320 eesmärgiks.

3.3. Ohuteadlikkus, juhtimis- ja kontrollikord: teabevahetuse, konsultatsiooni ja koostöö mehhanism

Terviseohutuse koordineerimise platvormiks ELs on terviseohutuse komitee, mis loodi 2001. aasta novembris tervishoiuministrite ja tervisehoiu ja tarbijakaitse voliniku poolt. See vahetab teavet tervisega seotud ohtude kohta, koordineerib tervisealast valmisolekut ning hädaabiolukordades reageerimise plaane ning kriisireguleerimise strateegiaid, hoiatab ning vahetab teavet tervisega seotud ELi puudutavate juhtumite korral, annab nõu riskijuhtimise osas ning toetab koolitust ning heade tavade ning kogemuste vahetust.

Turvaline 24 tunni/7 päeva nädalas toimiv kiirhoiatussüsteem (RAS-BICHAT) seob komisjoni ja terviseohutuse komitee liikmed varukontaktpunktidega asjakohastes valitsusasutustes. See täiendab varajase hoiatuse ja reageerimise süsteemi, mis kehtestati komisjoni 22. detsembri 1999. aasta otsusega 2000/57/EÜ haiguspuhangutest ametliku teatamise ning konsultatsioonide ja vastumeetmete koordineerimise kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusele 2119/98/EÜ. Mõlemad süsteemid on asjakohaste töökordadega seotud ELi tervist käsitlevate hoiatussüsteemidega ning süsteemidega, mis skaneerivad ja teevad kokkuvõtteid teabest, mis on veebis uudisteagentuuride, muude uudistekanalite ja eriallikate kaudu kättesaadavaks tehtud, võimaldamaks eelhoiatust kahjulike sündmuste puhul.

Käesoleva tervisekaitsealase koostöö platvormiga tagatud hoiatussüsteemid ja meetmete koordineerimine on kohaldatavad suurele hulgale intsidentidele alates sellistest lihtsatest intsidentidest ja ohtudes nagu teavitamine ohtlikest toidupartiidest ning kahtlusaluste kirjade saatmisest kuni paljude kannatanute ja liikumiskeeluni, mis võib nõuda oluliste õiguskaitseorganite, turva- ja isegi sõjaväeliste vahendite rakendamist.

3.4. Jälgimine ja avastamine: Seire, avastamise ja tuvastamise võime

Bioloogilised mõjurid on teatud kriteeriumide, nagu nakatamisvõime, virulentsuse, keskkonnas püsivuse, käsitlemise lihtsuse ning leviku ja paljunemisele ja mõjudele vastu hakkamise kaitsete olemasolu alusel muudetud prioriteetseks.

ELi viies liikmesriigis on seitse laboratooriumi, mis on sobivad kõrge riskiteguriga mõjurite, nagu hemorraagiline palavik või rõugete viiruste (P4 laborid) käsitsemiseks ja nende näidiste ja proovide kinnitamiseks. Nende laboratooriumide vahel on loodud võrgustik võimaldamaks kvaliteedikinnitusega diagnostikateenuseid kõikidele liikmesriikidele ning kättesaadavust 24 tundi päevas/7 päeva nädalas kiireks teabevahetuseks siseriiklike asutuste ja komisjoniga ning testide, harjutuste, koolituse korraldamiseks ja oskuste arenguks.

Bioohutuse kaitse stimuleerimiseks on alates 2003. aasta juunist komisjoni kohustusliku järelevalve all *Bacillus anthracis* (siberi katk), *Franciscella tularensis* (tularеemia), *Coxiella burnetii* (Q palavik) ja *Variola major* (rõuged) nende lisamisega ELi erimõjurite nimekirja ja nende mõjurite haigusjuhtude määratluste kehtestamisega komisjoni 17. juuli 2003. aasta määruses 2003/534/EÜ. Lisaks sellele on üksiku instrumendi kindlaksmääramiseks ja terviseohutusalaste tegevuste prioriteetseks muutmiseks ELi pädevate siseriiklike asutuste jaoks kasutamiseks välja töötatud maatriks koos otsuste tegemise algoritmiga.

3.5. Reaktsioon ja taastumine: Ravimivarude ja tervishoiuteenuste andmebaas ning ravimite, spetsialistide, muude meditsiiniliste toodete ja infrastruktuuri soetamise kord

Selliste patogeenide nagu rõuged või katk vastu ELs tunnustatud vaktsiine ei ole. Tunnustatud siberi katku vaktsiinid ei ole laialdaselt kättesaadavad. Kasu on lõigatud ELi farmakoloogiaalaste õigusaktide praegusest läbivaatamisest, millega kehtestatakse juriidilised muudatused lubamaks vastavate vastutustingimuste kohaselt levitada ja kirjutada välja turule mitte lubatud ravimeid.

Antibiootikumide tööstusliku tootmisvõimsuse analüüs näitas, et nõudlusele vastav piisav pakkumine on tõenäoline kõikides ettenähtavates situatsioonides. Liikmesriikides on teavet biomõjurite vaktsiinide, antibiootikumide, antidootide ja viirusevastaste ainete varude kohta

piiratud alustel saadud ja jagatud ning on jõutud konsensusele üldise teabe osas, mida on vaja koguda meditsiiniliste ressursside kohta vastastikuse abi jaoks katastroofilistes meditsiinilistes olukordades. Enamikul liikmesriikidest on olemas rõugetevastase vaktsiini varud või tegelevad nad nende soetamisega. Vaktsiinidest tulenevate tõsiste kahjulike reaktsioonide ravimiseks kasutatavaid immunoglobuliine ei ole piisavalt. Olemasolevate rõugevaktsiinide lahjendamise osas läbi viidud komisjoni uuring näitas, et hädaolukordades oleks see probleemiks. Tegevused on nüüd suunatud ohutumate vaktsiinide väljatöötamise ja vaktsineerimistrateegiate, sealhulgas gripiviiruse kohta käiv, formuleerimise suunas. Komisjoni nõudmisel on Euroopa Ravimihindamisamet avaldanud juhised võimalike patogeenide vastu kasutatavate ravimite kasutamise ja vaktsiiniaviirustel põhinevate rõugevaktsiinide väljatöötamise kohta.

Siberi katku, rõugete, botulismi, katku, tularaeemia, hemorraagilise palaviku viiruste, brutsella, Q palaviku, entsefaliitsete viiruste, malleuse ja melioidoosi puhul konsensuse ja vastastikuse eksperthinnangu protsessi põhjal on välja töötatud ja avaldatud kliinilised juhised nende haiguste tuvastamise ja ohjamise kohta, mis on seotud patogeenidega, mida võidakse kasutada tahtlikuks keskkonda viimiseks.

Keemiliste mõjurite terrorismi kohta on koostatud mitmeid nimekirju keemilistest mõjuritest, mille eesmärgiks on moodustada ainete grupid, mis nõuavad ühesugust rahvatervisealast ja meditsiinilist lähenemist. Kliinilised ja toksikoloogilised aspektid on üle vaadatud ning komisjoni poolt mürgikeskuste osas läbi viidud uuringute andmeid on kasutatud ELi kliinilise ja laboriga seotud ekspertiisi nimekirja koostamiseks. Loomisel on keemiliste mõjurite vastu reageerimise keskuste võrgustik, andmaks aru ELi huvitavatest juhtumitest ning nõustamaks vastumeetmete osas. Samuti on saadud Euroopa Ravimihindamisametilt juhised keemiliste mõjurite vastaste antidootide ja ravimite kasutamise kohta ning see on ka avaldatud.

Teadmised terroristlike mõjurite kohta ning vastavad haigused ning nende kliiniline ja epidemioloogiline ohjamine ning sellega seonduvad laborianalüüsid on piiratud, millest on tingitud ka soov määrata kindlaks asjaomased eksperdid ELs ning kaasata nad liikmesriikide asutuste poolt jagatavasse kataloogi. Eksperdid määrab terviseohutuse komitee vastavalt kvalifikatsiooni- ja kogemuste kriteeriumidele ning valmidusele tööle asuda.

3.6. Ennetamine ja kaitse: Mõjurite liikumise keelamine ja bioloogiline ohutus

EL-l on terrorismi ning keemiliste, bioloogiliste, kiirguse ja tuumaenergia mõjurite ja materjalide salvestamise osas kehtiv range reguleeriv kord. Töökoha ohutuse eesmärgil kasutatavaid bioloogilisi ja keemilisi mõjureid puudutavad direktiivid on kasutusele võetud alates 1990. aastast, nende mõjurite omamise, hoidmise, käsitsemise ja kasutamise osas töökohtades, sealhulgas laboratooriumides, teadus- ja akadeemilistes asutustes, haiglates jne. Vastavalt nendele on vaja ülalmainitud tegevustes kaasatud isikute asjakohane kvalifikatsioon ja registreerimine. Mitmed avalikkuse radioloogilist kaitset ja töötajate kaitset ioniseeriva radiatsiooni eest käsitlevad direktiivid kehtestavad ranged tingimused ka radioaktiivsete ainete registreerimise ja nende käsitlemise kohta. Samuti kehtivad ranged tingimused ja garantiid toiduohutuse ja veterinaar- ning taimetervise valdkonnas. Kohustuslik kord on olemas ka kahese kasutusega esemete ja tehnoloogia osas, mis sisaldab nimekirja radioloogilistest, tuuma-, bioloogilistest ja keemilistest mõjuritest, mille suhtes rakendatavad ranged meetmed on seotud rahvusvahelise tuumarelva leviku korra ja ekspordikontrolli korraga.

3.7. Valmisoleku ja reaktsiooni tõhustamine

Valmisoleku ja reaktsiooni planeerimine on ELi põhiprioriteet. Liikmesriikide vastumeetmete konkurentsivõimeliseks ja vastastikku kasutatavaks muutmine on põhieesmärk. Selles osas on koostatud siseriiklikud tervist puudutavaid hädaolukorraplaanid. Euroopa Liidu ülesed rõugete ja gripiepideemiate hindamisharjutused viiakse läbi aastal 2005 eesmärgiga hinnata teabevahetust ning siseriiklike plaanide sobivust. Komisjon on avaldanud töödokumendi, kus on ära toodud tehniline plaan ühenduse valmisoleku ja reaktsiooni planeerimise kohta gripiepideemia kohta märtsis 2004. Komisjon töötab praegu ELi üldise tervisealase hädaolukorra plaani väljatöötamise kallal.

Liikmesriigid ja komisjon on välja töötamas prognoosimise mudeleid haiguse arengu ja mõjurite levimise kohta erinevate stsenaariumide ja varieeruva kvantitatiivse ja kvalitatiivse teabe kohaselt, mis puudutab inimeste liikumist, sotsiaalseid harjumusi, erinevaid geograafilisi, ilmastiku- ja transpordi- ning teenuste tingimusi ning mille eesmärgiks on mõõta konkreetsete tervisekaitse vastumeetmete, näiteks karantiini ja massvaktsineerimiste mõju. Neid tegevusi kaasfinantseerib ühendus rahvatervise programmi 2003–2008 raames.

Kahel suunal on välja on töötatud koolitusprogramm: Esiteks, koolitus nakkushaiguste epideemiate uurimise valdkonnas (EPIET), mida kaasfinantseerivad komisjon ja liikmesriigid ning mis aitab kaasa ekspertide paindlikule rakendamisele nii ELi sees kui väljaspool seda. Teiseks, koolituskursus ja kohtuepidemioloogia materjalide ettevalmistamine koostöös Europoliga ühiseks liikmesriikide õiguskaitse ja väliepidemioloogilistest teenistustest pärit koolitajate välja õpetamiseks.

Tulevikus loodav haiguste ennetamise ja tõrje Euroopa keskus (kokku lepitud komisjoni ettepaneku järel Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt 21. aprillil 2004) saab terviseohutuse valdkonnas olema põhiosaline liikmesriikidele ja ELi institutsioonidele nõu andmises, samuti järelevalve ja reageerimistegevuste rakendamises.

3.8. Rahvusvaheline koostöö

Globaalse terviseohutuse meetme algatuses lepiti G7 ja Mehhiko tervishoiuministrite ning volinik Byrne'i poolt kokku 7. novembril 2001 ning selle eesmärgid on samalaadsed ELi koostöö omadega. Algatuse pooled on välja töötanud erinevate stsenaariumide riskist teavitamise intsidendiskaala ja reageerimise algoritmid, kasutusele on võetud rõugemeetmed ning läbi on viidud patsiendi isoleerimise koolitus, laboratooriumidevahelise koostöö platvormi raames viiakse läbi laboratooriumidevahelisi teste ning läbi sihtotstarbelise võrgustiku on käivitatud riskist teavitamine ja koordineerimine. Väliuuringute tehnikate alane koostöö, juhtumid keemiliste mõjuritega ning gripi planeerimine kestavad jätkuvalt ning rõugete plaani hindamise harjutus (Global Mercury) viidi läbi 2003. aasta septembris. Komisjon lähtub bioloogilise ohutuse ja bioturvalisuse uuringute platvormist. Ministrid ja volinik kohtuvad progressi ülevaatamiseks regulaarselt.

Bioterrorismi puudutavates tegevustes teeb komisjon koostööd Maailma Tervishoiuorganisatsiooniga, seda esiteks Ottawa algatuse kontekstis ning teiseks käimasolevate Maailma Tervishoiuorganisatsiooni poolsete algatuste osas globaalsete haiguspuhangute ja reageerimisvõrgustiku tegevuste osas.

4. ÜHENDUSE KIIRHOIATUSSÜSTEEMI VÕRGUSTIKUD

4.1. Olemasolevad komisjoni hädaolukordade kiirhoiatussüsteemid

Komisjon on välja arendanud toimevõime aitamaks suure hulga hädaolukordade puhul reageerimisel. Selle tulemuseks on mitmete selliste kiirreageerimissüsteemide loomine nagu järelevalve ja teabekeskus, soodustamaks ja toetamaks osalevate riikide vahelist vastastikust abistamist), ECURIE süsteem (radioloogilise hädaolukorra korral), BICHAT (bioloogiliste ja keemiliste rünnakute ja ohtude korral), RAPEX (tarbijate tervis ja ohutus – mittetoidukaupade osas), RASFF (tarbijate tervis toidu ja sööda osas), EWRS (nakkushaigused), EUROPHYT (taimetervise võrgustik: taimedele ohtlike organismide kinnipidamine), SHIFT (veterinaarimpordi tervisekontroll) ja ADNS (loomade tervishoid).

Üksikud võrgud koosnevad tavaliselt teabevahetusvõrgust ööpäevaringse teabevahetuse põhimõttel, saades ja saates häireid ning edastades teavet liikmesriigilt ja liikmesriigile ning assotsieerunud liikmetele või eriolukorra keskusele. Kuigi iga süsteemi rakendusala, protseduurid ja eesmärgid on erinevad, jagavad nad kõik eesmärki reageerida hädaolukordades kiirelt ja tõhusalt. Olemasolevatel võrkudel ja hoiatussüsteemidel on suurepärane saavutuste ajalugu ning nad on tõestanud oma väärtust hoiatuste ja teabevoogudega õigeaegse ja tõhusa tegelemisega. Lisaks kõigele on nad loonud usalduse ja vastastikuse kindluse ning usaldusväärse toe eriametkondade seas.

4.2. Komisjoni poolt juhitavate hädaolukorra süsteemide koondamine

Teave otsese või tekkiva ohu või rünnaku/katastroofi kohta võib jõuda komisjonini läbi mis tahes selle kiirreageerimissüsteemi. Kuna hoiatusi sisestatakse tihti mitmetest sisestuspunktidest, peab komisjon tagama, et asjakohast teavet jagatakse kõigi selle asjaomaste teenistuste ja siseriiklike asutustega. Teatud eriolukorrad võivad olla nii tõsised ning oht, et nad muutuvad tõsiseks kriisiks, on nii suur, et vajalikuks osutub kõigi ELi poliitikate üldine koordineerimine virtuaalselt. Koostöö ja koordineerimine kõikide asjaomaste kiirhoiatussüsteemide vahel (sealhulgas õiguskaitse võrgustik ja kriitiliste infrastruktuuride võrgustik) on suure terroristliku rünnaku või katastroofi korral hädavajalik.

Komisjoni panuse suurendamiseks terrorismivastases võitluses loob komisjon turvalise üldise kiirhoiatussüsteemi (ARGUS), sidumaks kõiki Euroopa tasandil tegutsemist nõudvaid hädaabi puudutavaid erisüsteeme. Luuakse uus keskne sisestuspunkt ning see lähtub komisjonis olemasolevatest struktuuridest. Uus süsteem peab kinni nende individuaalsete ja erisüsteemide eriomadustest, kompetentsist ja ekspertiisist, mis jätkavad oma praeguste funktsioonide täitmist. Kuna sageli on algfaasis ebaselge, kas intsident (nt plahvatus) on õnnetus või terroriakt, ei piirata selle süsteemi rakendusala ainult terrorirünnakutega, vaid see peaks hõlmama kõiki kriisikeskusi ja kiirreageerimismehhanisme, mille eesmärgiks on tagada ohutus ja turvalisus.

ARGUSe loomise osas edaspidi tuleks komisjonis luua keskne kriisikeskus, mis tooks eriolukorras kokku kõikide asjaomaste komisjoni teenistuste esindajad. See kriisikeskus koordineeriks jõupingutusi parimate kasutatavate tegevusvõimaluste hindamiseks ning otsuse tegemiseks sobivate reageerimismeetmete osas. ELi tasandil toimiv laiaulatuslik hädaolukordade süsteem nõuab, et iga ohutasemega oleks seotud ühetaoline lähenemine riskianalüüsile (hindamised, turvatasemed, reageerimistegevused jne). Seetõttu tuleks välja arendada turvariskianalüüsi süsteem, millega võidakse kasutusele võtta lisaturvameetmed

üldiselt ning eriti erimeetmed. Liikmesriigid, kes ei soovi teatud meedet kasutada, võivad vastava ohuga tegelda alternatiivsete turvameetmete abil.

4.3. Euroopa Liidu õiguskaitse võrk

Ainus ELi tasandil juhitavate praegu toimivate kiirreageerimissüsteemide puuduv lüli on õiguskaitse kriisi puudutava ettevalmistuse või sellele reageerimist puudutava avaliku korra ja turvalisuse kiirhoiatussüsteem. Reageerimine terrorirünnakutele nõuab praeguse süsteemi kõrval ka traditsiooniliste õiguskaitseorganite osalust. Luuakse Euroopa õiguskaitse võrk (LEN – *European Law Enforcement Network*) ning seda hakkab juhtima EUROPOL. See peaks töötama aastast 2005. See hakkab koosnema erilisest 24tundi/7 päeva nädalas toimivast mitmekihilisest juurdepääsuvõrgustikust, mille eesmärgiks on teenida eriti ELi õiguskaitseringkondi, kasutades selleks Europoli võrgustiku turvalisi sidekanaleid. EÕV käivitamisel siseriiklike õiguskaitseorganite poolt Europoli osas ja vastupidi tuleb ARGUSt sellest teavitada. Europol avab operatsioonikeskuse, mis toimib teabevahetuskeskusena ning kus on 24 tundi päevas/7 päeva nädalas valves Europoli ametnik. Valves olev Europoli ametnik võib suhelda Europoli siseriiklike büroo Europoli sidet pidavate ametnikega. EÕV puhul on vajalik Europoli õiguskaitse võrgustiku hoiatustega tegelemiseks ning teavituskriteeriumide parameetrite ja sündmuste klassifitseerimise osas kokkuleppele jõudmiseks vastu võtta tegevusjuhised. Liikmesriikidel oleks vaja teha kindlaks vastutav siseriiklik kontaktpunkt, kellel on volitus anda/võtta vastu hoiatusi ning võtta vastavalt vajadusele edasisi meetmeid.

4.4. Euroopa Liidu kriitilise infrastruktuuri hoiatusteabe võrk

Nagu on viidatud teatises „Kriitilise infrastruktuuri kaitsmine terrorismivastases võitluses”, kehtestab komisjon hiljemalt 2005. aasta lõpuks kriitilise infrastruktuuri kaitse Euroopa programmi. Komisjon arvab, et vaja on luua kriitilise infrastruktuuri hoiatusteabe võrk. ARGUS peaks suhtlema kriitilise infrastruktuuri hoiatusteabe võrguga samal viisil kui see suhtleb kiirreageerimissüsteemidega.

TECHNICAL ANNEXES

ANNEX 1

1. MULTI-SECTOR RESPONSE FOR HEALTH PROTECTION

Chemical, biological, radiological and nuclear terrorism has direct consequences not only for people, but also for the environment, the food chain and for property. Preventing terrorist acts and mitigating their consequences requires a mobilisation of actors and resources in many sectors other than health. Of major importance to health security are the measures and actions in food, animal, plant and water safety.

1.1. Food safety

The EU has a broad body of legislation which covers primary production of agricultural products and industrial production of processed food. This legislative body provides different means to respond to situations in specific sectors. The measures that would be taken in response to a terrorist act in the food sector are not fundamentally different from those adopted by the EU in response to accidents in the recent past. The aspect of the fight against bio terrorism that needs developing is the organisation of upstream information, investigation and information-gathering within the territory of the EU and third countries as well as an improved cooperation between authorities and those working in the food chain and their education.

1.2. Animal safety

Many EU regulations exist in the area of animal safety. In response to animal health emergencies, the Commission will adopt urgent safeguard measures to supplement existing regulations. The Commission manages a bank of about 40 million doses of various antigens of the foot-and-mouth disease virus for the rapid formulation of vaccines. There is on-going reinforcement of banks of vaccines against foot-and-mouth, classical swine fever, avian influenza and bluetongue. Imports are subject to strict controls at the EU borders.

1.3. Plant safety

Structures specifically intended to prevent the abuse of plant protection products, which sample, analyse and inspect randomly and at regular intervals, are already in place in the EU. Phytosanitary laboratories exist in all Member States. Strict notification requirements are enforced and inspections are carried out in third countries for plants intended for planting and for specified plant products. A system is also in place for temporary safeguard measures in the case of an imminent danger of introduction or spread of harmful organisms.

1.4. Water safety

As regards water safety, EU laws on the quality of drinking water and on the quality of surface waters used for drinking water abstraction are been reviewed to check whether they sufficiently cover the requirements for constant monitoring of drinking water and other appropriate monitoring and early warning systems. Multi-barrier systems, the use of appropriate markers at key points and the introduction of and adherence to the HACCP system by suppliers are being promoted in the context of the programme on health security to enhance safety and confidence in early detection of infective agents and toxicants.

ANNEX 2

1. ACTIONS IN OTHER FIELDS

1.1. Enhancing the protection of the external border with regard to the movement of goods

As the EU is a Customs Union, the protection of the Internal Market relies exclusively on the mechanisms in place at the external border and their efficient application.

The fight against terrorism or any other external threat relies on the capacity of the national customs authorities to block entry at the border of all goods that could present a danger to the EU while not hampering legitimate trade. With this in mind the Commission presented a Communication to the Council on the role of customs in the integrated management of the external border (COM(2003) 452).

Questions such as a common approach to risks or guaranteeing an appropriate level of human resources and equipment are examined in this Communication and further action in this area both by the Commission and the Member States is under consideration.

At the same time, agreement between the Community and the United States in the framework of their "Container Security Initiative" has been achieved. Bilateral negotiations on its implementation are continuing.

1.2. Export control lists

The EU has a compulsory regime for the control of exports of dual-use items and technology which contains lists of radiological, nuclear, biological and chemical agents etc. for which strict provisions linked to international non-proliferation regimes and export control arrangements apply. In the area of exports of dual use technologies (civil technologies which can be used for military purposes in particular for production or delivery of Weapons of Mass Destruction), "the responsibilities of exporters of dual use items as defined in Regulation 1334/2000 (legal and natural persons) in ensuring that exports of dual use technologies does not contribute to the development of Weapons of Mass Destruction by terrorists are extremely important. It is increasingly recognised that regular dialogue between exporters and national authorities and regular information and awareness raising by national authorities vis-à-vis their dual use suppliers are a prerequisite for the efficient implementation of Regulation 1334/2000.

At EU level, a working group established by the article 18 of the Regulation 1334/2000 has met regularly and facilitated interaction between EU Member States' authorities responsible for issuing export licenses of dual use items and exporters. However, the Commission is conscious that this dialogue can be improved and has started to consider options for such improvement which have been shared with UNICE at the highest levels as a follow up to the Thessaloniki Action plan against the proliferation of WMD (which includes a number of actions aiming at strengthening the community export control regime and at making the EU a leading player in the international export control regimes).

Concerns over the adverse impact of controls on public health activities, such as barriers for and delays in the transport of agents, samples, reagents and specimens for tests and comparisons, persist among national public health agencies and laboratories. Commission services have raised the attention of the EU Member States in 2002 on the risks that delays arising from the implementation of national- (EC) export control legislations in a number of important suppliers of relevant dual-use biological technologies (EU and non EU such as USA, Japan, Australia, Canada) might create in case of a public health crisis whose solution would imply quick international cooperation and move of sensitive dual use items across international borders.

The Commission has made a number of proposals for follow up regarding the strengthening of the community export control regime in the enlarged EU. In particular the Commission has drawn the attention of the EU Member States and of key third countries to the risks that non membership of new EU Member States in export control regimes such as Missile Technology Control Regime and Wassenaar Arrangement present in terms of weakening of the international export control regimes and for the very functioning of the Community export control regime due to the single market for dual-use items. The Commission has coordinated the Task Force in charge of the Peer Reveiws of Member States' application of Regulation 1334/2000 in conformity with the Thessaloniki Action Plan. Drawing on the peer review visits which are now finished, the Task Force will present a report to the WP Dual Use with suggestions for follow-up which should be of interest not only to the export control licensing officers of the EU but also to all the EU actors involved in the fight against terrorists getting access to dual use technologies in the EU.

Resolution 1540 of the UN Security Council which calls for all States to adopt measures to ensure that terrorists do not access relevant dual use technologies contains important provisions regarding controls of exports of dual use items. The Commission is contributing to the work carried out in the UN Committee 1540 established to monitor the implementation of this Resolution. The Commission has prepared its contribution on the aspects of the implementation of the Resolution which is of EC competence and it has been agreed that all Member States will mention it in their national report to the UN committee in charge of Resolution 1540.

1.3. The EU Solidarity Fund

Bearing in mind the significant costs involved after a major terrorist attack or natural disaster there exist a need to alleviate the financial consequences for those affected by it. The Commission is currently reviewing the possibility of a common approach to emergency situations through a revised EU solidarity fund (in addition to national compensation schemes) with the objective to provide financial aid to cope with emergency situations in the aftermath of an unforeseen crisis (COM(2004) 487). Such an instrument would provide funding to give support to victims of terrorism as well as to alleviate the effects of other natural and/or man-made disasters or public health crises.

Support to the victims and their families as well as contributions to rehabilitations efforts must be an integral part of the response to terrorist attacks in a society bound by solidarity. The Commission is currently working on different aspects of this response and implementing a pilot project agreed upon by the Parliament to support the financing of projects intended to help the victims to recover and to raise awareness of the public against terrorist threat.

1.4. Research and technology development

Following the different requests from the Parliament and the Council, the Commission has started a Preparatory Action entitled "Enhancement of the European industrial potential in the field of Security research 2004-2006", with a view to contributing to the improvement of the European citizens' security and to reinforce European technological and industrial potential in this area. This Preparatory Action covers the period 2004-2006 and addresses five main areas, including the protection against terrorism.

A Group of Personalities (GoP) was established in 2003 and tasked to propose key orientations, principles and priorities for a future European Security Research Programme (ESRP). The GoP report describes the essential elements of a **"**European Security Research Programme" (ESRP) and its contribution to address the new security challenges of a changing world. Its main recommendations include:

- The establishment of an ESRP, from 2007 onwards, with funding of at least 1 billion Euros per year, additional to currently existing resources,

- The creation of a **"**European Security Research Advisory Board" to define strategic lines of action, user involvement, implementation mechanisms and a strategic agenda for the ESRP,

As a follow-up, the Commission adopted on 7 September 2004 a Communication entitled "Security Research: The Next Steps" (COM(2004) 353) to initiate a debate with the Council and the Parliament. It subscribes to the main thrust of the report and indicates steps to be taken to progress the activity:

- Consultation and cooperation with stakeholders, especially via the "European Security Research Advisory Board" to be established in 2004.

- Development of an ESRP, to become, from 2007, a specific programme within the 7th Framework Programme of Community Research.

- Ensuring an effective institutional setting, taking into account Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy and other relevant Community policies (e.g. fight against terrorism including bio-terrorism, cross border control, transport, environment,…), and developing cooperation and synergies with the European Defence Agency.

- Establishing a governance structure responding to the needs of security research work in terms of contract, participation and funding.

In fields directly related to biological and chemical terrorism, the 6th Framework Programme's Scientific Support to Policies activities covers "Civil protection (including biosecurity and protection against risks arising from terrorist attack) and crisis management". Research is currently ongoing on biological agents, risk assessment, crop bioterrorism and modelling the propagation of bioterrorist agents. The Commission can also call upon the advice of the EU Research Group on Countering the Effects of Biological and Chemical Terrorism, encompassing experts from the Member States was established as a follow up to the Research Council of 31 October 2001.

The Commission has developed real time systems for emergency management (e.g. to help emergency response in transport accidents involving dangerous substances). Similar systems could be developed as early warning to address deliberate attacks in the areas of civil protection and health security. The Commission will further work on the establishment of a European level threat assessment methodology.

Improved surveillance on disease monitoring could be supported by the Commission's Joint Research Centre through the development of real-time monitoring networks, integrating normalised instrumentation (e.g. on capture systems for biological vectors) and sensors, remote sensing data, and meteorological data, which then feed into models that can provide alerts in the case of an outbreak, predict the spreading of diseases and be used to take preventive actions. In addition to disease monitoring, other vulnerabilities in the food chain can be reduced by improved traceability systems (e.g. in the cold chain, in feedstock and in food products), where the Commission can use its expertise developed in animal and meat traceability.

In addition, the Commission's services has substantial experience in the analysis of lessons learned concerning the management of past industrial and natural disasters, it can expand on this experience to collate and analyse data concerned with deliberate attacks on installations. The information could be conveyed to national civil protection agencies thereby contributing to the development of appropriate prevention, preparedness and response measures to address deliberate terrorist threats.

Further improvement and validation of Commission and external dispersion models of radioactive substances for the consequence modelling of various types of scenarios including 'dirty bomb explosions' will be supported by the Commission's Joint Research Centre. Other improvements include extending the geographic coverage of existing dispersion models to the entire EU territory, and integration of existing dispersions models within Commission interactive impact analysis map-based tools to provide the dispersion models with additional functionality in order to improve their scenario and impact analysis functionalities (such as estimating affected population and critical infra-structures within the vicinity of the incident). Development of statistical techniques will improve the Commission's early warning rapid alert system on outbreaks of communicable diseases by further studying bio-terror related incidents and outbreaks at large.

1.5. The Commission's internal rules of procedure for crises

On 5 March 2003 the Commission adopted a Decision[1] amending its internal Rules of Procedure for crises which directly affect the safety, operation and integrity pf the Commission in terms of persons, buildings and information. In this regard on 26 March the Commission adopted a second Decision[2] on security in crisis situations which institute operational procedures for a new crisis management structure.

---

1 Minutes of the 1603rd meeting of the Commission of 5 March 2003, point No 9: doc. No C(2003) 744/2.

2 Written procedure No E/479/2003: document No C(2003) 972 of 21 March 2003.